

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง
อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา**
**Public Participation in Solid Waste Management in Sam Panieng Sub-District,
Non Daeng District, Nakhon Ratchasima Province**

นฤนาท ยืนยง¹ และ พิชชานาถ เงินดีเจริญ²

Narunart Yuenyong¹ and Pitchanat Ngerndeecharoen²

อาจารย์ประจำคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี¹ อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา²

อีเมล : ytumetb@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

27 มกราคม 2565

23 เมษายน 2565

17 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสำพะเนียง อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา โดยใช้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเชิงประมาณ โดยใช้ตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 350 คน กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$, S.D.= 0.86) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.72$, S.D.= 0.89) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.09$, S.D.= 0.84) และ ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.51$, S.D.= 0.83) ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า รับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชน และการจัดหาสถานที่กำจัดขยะที่มีความเหมาะสมห่างไกลจากชุมชน และถูกหลักสุขาภิบาล

คำสำคัญ : การจัดการขยะ, ชุมชน, การมีส่วนร่วม, การรับรู้, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research used a mixed method, it uses quantitative and qualitative approaches. The purposes of this research were studied of public participation in solid waste management and study the suggestions of solid waste management of people in Sam Panieng sub-district, Non Daeng district, Nakhon Ratchasima province by using a study from an approximate random sample of 350 people from Krejcie & Morgan. It was used as a sample of qualitative by using a specific method of selecting 15 people, the data collection tools were questionnaires and semi-structured interviews. This research is the quantitative research by using descriptive statistics, including percentage, average ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.). The results revealed that people participated in decision at a low level ($\bar{X} = 2.36$, S.D.= 0.86) in terms of participation in operations at a high level ($\bar{X} = 2.72$, S.D.= 0.89) participation in receiving benefits at the highest level ($\bar{X} = 3.09$, S.D.= 0.84) and the participation in the audit and evaluation at a high level ($\bar{X} = 2.51$, S.D.= 0.83). People's opinions about the problem of solid waste in the community were at a moderate level. Perception of news about solid waste management, it was found that television news was the most. Participation in solid waste management overall, at a high level. Policy recommendations should encourage more people to participate. Recommendation of useful the public on waste separation and use of waste. A study on waste management guidelines to Sam Panieng Sub-District Administrative Organization, Non Daeng District, Nakhon Ratchasima Province, showed that it should be awareness on waste management of people in the community and procurement of waste disposal sites that are suitable, far from the community and in accordance with sanitation principles.

Keywords: Waste Management, Community, Participation, Perception,
Local Administration Organization

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาในการจัดการมูลฝอยซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนหากไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ในปี 2564 มีจำนวน 24.98 ล้านตัน ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 1 โดยขยะมูลฝอยมีการคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ จำนวน 8.61 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 3 กำจัดอย่างถูกต้อง 9.68 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 6 และกำจัดไม่ถูกต้องประมาณ 6.69 ล้านตัน ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 15 สาเหตุส่วน

หนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดลงเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มีการควบคุมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมาประเทศไทย ส่วนขยะมูลฝอยติดเชื้อ ปี 2564 มีปริมาณ 90,009.23 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 87 โดยเกิดจากโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลสังกัดกรมวิชาการภายใต้กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงอื่น โรงพยาบาลเอกชน คลินิกเอกชน สถานพยาบาลสัตว์ ห้องปฏิบัติการเชื้ออันตรายรวมไปถึงมูลฝอยติดเชื้อจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากโรงพยาบาลสนาม สถานกักกันที่ราชการกำหนด ศูนย์แยกกักในชุมชน (CI) การแยกกักตัวที่บ้าน (HI) และสถานที่อื่นๆ โดยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 81,774.67 ตัน (ร้อยละ 90.85) สำหรับของเสียอันตรายจากชุมชน ปี 2564 เกิดขึ้นประมาณ 669,518 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 1.6 ส่วนใหญ่เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 435,187 ตัน (ร้อยละ 65) และของเสียอันตรายประเภทอื่นๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ ประมาณ 234,331 ตัน (ร้อยละ 35) (กรมอนามัย, 2564) ปัญหาของขยะมูลฝอยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรง ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท ผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์เกิดขึ้นได้หลายระบบ ทั้งระบบประสาทระบบทางเดินหายใจ ระบบหัวใจ และหลอดเลือด ระบบผิวหนัง เช่น ระคายเคืองต่อตา กลิ่นฉุนแสบจมูก กัดประสาท คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ เวียนศีรษะหัวตื้อ ภูมิแพ้ ไอรระคายเคืองของทางเดินหายใจ หลอดลมหืดตัวหรืออักเสบเฉียบพลันและเรื้อรังกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดหัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอหัวใจวาย สติปัญญาลดลงสมองฝ่อ เกิดมะเร็ง ชักเสียชีวิตทำให้น้ำหนักของทารกในครรภ์ลดลง (ศูนย์วิจัยและจัดการคุณภาพอากาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554) ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย และการปลูกฝังจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก่ชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งประชาชนในชุมชนมีอิทธิพลในการกระตุ้นจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเรื่องขยะมูลฝอยชุมชน โดยเริ่มจากการให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน แต่การจัดการขยะมูลฝอยที่ครบวงจรมีต้นทุนสูงมาก ดังนั้นประชาชนในชุมชนจึงควรมีความตระหนักในการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าการพึ่งพาการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำอย่างไรที่จะจรรจนรงค์ให้ประชาชนในชุมชนเห็นการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต มาร่วมกันคิดหาวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการขยะเพื่อเลือกแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าและเกิดจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และร่วมด้วยช่วยกันในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ให้เหลือน้อยที่สุด การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยการคัดแยกขยะตามประเภท การนำขยะสะอาดมาสร้างสิ่งประดิษฐ์ การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ลด

ปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ การเลือกใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย และการทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น ชุมชนจึงต้องมีการสร้างข้อตกลงหรือสัญญาประชาคมของชุมชนทุกท้องถิ่นทุกหมู่บ้านในการปฏิบัติการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย ให้เป็นแนวทางเดียวกัน

ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของขยะมูลฝอยของชุมชนจึงมีความสนใจทำการวิจัยในพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 38 ตารางกิโลเมตร หรือ 23,750 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ทิศเหนือ ติดกับพื้นที่ของเทศบาลตำบลวังหิน อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ ติดกับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนแดง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนางรำ อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตก ติดกับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา มีหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดเอียงลงทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีพื้นที่ดอนประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบด้วยพื้นที่ของบ้านคู บ้านหนองหญ้าขาว บ้านฝาง บ้านตะคร้อ ซึ่งเป็นรอยต่อกับตำบลวังหินและตำบลนางรำ เนื่องจากปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง ประสบกับปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยจากประชากรมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนครัวเรือน จำนวน 1,238 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 4,889 คน พื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปีและมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ยังไม่เป็นระบบ ประชาชนยังใช้การจัดการขยะมูลฝอยโดยวิธีการเผาและฝังกลบ และทิ้งในบ่อขยะขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ปัญหาที่ตามมาคือ ปัญหากลิ่นเหม็นของกองขยะ ปัญหาแมลงวันและสัตว์นำโรคชนิดต่างๆ ปัญหาควันจากการเผาขยะมูลฝอย ปัญหาน้ำเสีย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อ สุขภาพของประชาชนโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Berkley (1975) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นคือการที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามา มีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้

Cohen & Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วม ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึง ประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่ม บุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วม คิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือ โครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

Cohen & Uphoff (1981) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจ นั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้อง ดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และ การตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็น องค์ประกอบของการ ดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงานและการ ประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับ ผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้อง พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็น ประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็น โทษต่อบุคคลและสังคมด้วย ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการ ประเมิน ผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความ คาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถ แปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการ ดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการ ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผล รวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุวธดา ชูรักษ์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของเทศบาลตำบลเขาหัวช้าง อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการ ขยะมูลฝอยในครัวเรือนของเทศบาลตำบลเขาหัวช้างจะแบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือครัวเรือน/หมู่บ้าน และ เทศบาลฝ่ายครัวเรือน จะจัดให้มีถังรองรับขยะหรือถุงดำทุกครัวเรือน เพื่อแยกขยะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้และขยะที่ต้องการทิ้ง ฝ่ายเทศบาลจัดให้มีสถานที่ที่เหมาะสม และถังรองรับ ขยะที่เป็นประโยชน์ประจำทุกหมู่บ้าน และสนับสนุน รมรณรงค์ส่งเสริม ให้ความรู้แก่ชุมชนในการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน

สุพรรณษา พาหาสิงห์ และสัมพันธ์ พลภักดิ์ (2561) ได้ศึกษาการบริหารจัดการการเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขององค์กรปกครองส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอพนมมหาสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษา พบว่า ในมุมมองของประชาชน แนวทางแก้ไขควรจัดหาภาชนะรองรับให้เพียงพอโดยปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดความสำเร็จได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนการจัดการที่ดีเจ้าหน้าที่ จัดเก็บขยะมีความตั้งใจรับผิดชอบมีจิตสำนึกที่ดีส่วนปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน คือ ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นที่และมีการคัดแยก

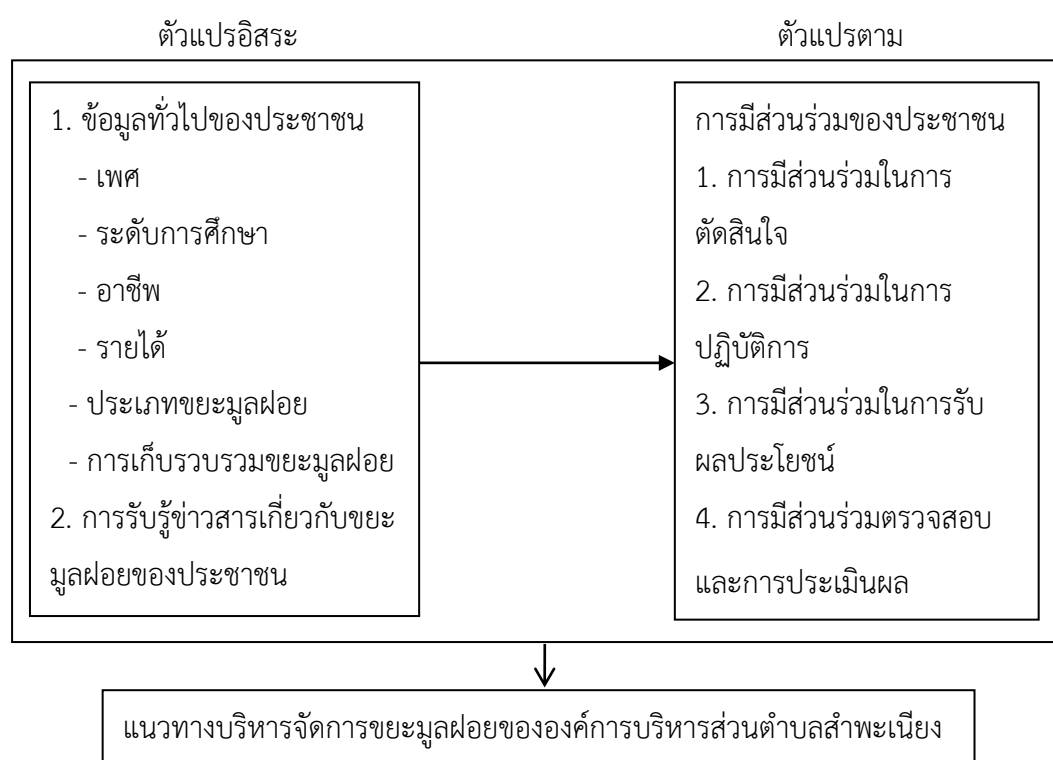
กนลา กอบวิทยา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาเทศบาลเมือง นราธิวาส อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สรุปผลการวิจัยว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการทิ้งขยะของประชาชนที่ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองนราธิวาสได้เข้าไปให้ ความรู้และรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะมากขึ้น เช่น รณรงค์กำจัดขยะเปียกด้วยถังขยะไร้กลิ่น คือ ให้ชุมชนติดถังถังขยะฝังในดินเอาไว้สำหรับทิ้งพวกเศษอาหารต่าง ๆ โครงการรณรงค์การจัดการขยะในชุมชนโดยนักเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส

Zhiyong et al. (2019). ได้ศึกษาลักษณะและรูปแบบการจัดการขยะในประเทศในพื้นที่ชนบทของประเทศกำลังพัฒนา:กรณีศึกษาประเทศจีน (Characteristics and management modes of

domestic waste in rural areas of developing countries: a case study of China) พบว่าขยะส่วนใหญ่ เป็นขยะอินทรีย์นำมาใช้ในการเกษตร มีการบูรณาการในการจัดการขยะ การแยกการจัดการขยะจะทำให้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการขยะ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

- ขอบเขตด้านเนื้อหา: ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา
- ขอบเขตด้านพื้นที่: การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2563 รวมเวลาประมาณ 1 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสรุปในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.2 ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามระดับการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้บริหารท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลสาพะเนียง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลุ่มนักวิชาการหรือข้าราชการที่พักอาศัยหรือปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน จำนวน 15 คน โดยสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face-to-Face) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 12 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 4,889 คน จำแนกเป็นประชากรเพศชาย จำนวน 2,383 คน เพศหญิง จำนวน 2,506 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลสาพะเนียง, 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลสาพะเนียง ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้ตารางสุ่ม เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 350 คน

2) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลสาพะเนียง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลุ่มนักวิชาการหรือข้าราชการที่พักอาศัยหรือปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน จำนวน 15 คน เกณฑ์คัดเข้า ได้แก่ ประชาชนที่สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ ประชาชนที่ไม่สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้และอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาน้อยกว่า 1 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1. แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ภูมิลำเนาประเภทใดในครัวเรือนมีมากที่สุด ลักษณะการเก็บและรวบรวมของ ปัญหาขยะมูลฝอยแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารเป็นการวัดการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชน เกี่ยวกับวิธีการรับรู้ข่าวสาร ความถี่ของการรับรู้ข่าวสาร พฤติกรรมหลังจากได้รับข่าวสารและความสนใจ ข่าวสารของประชาชนแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยเป็นแบบสอบถามที่ให้แสดง ระดับการมีส่วนร่วมมี 4 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale) โดยมีรายละเอียด คำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์ จะมีการออกแบบสัมภาษณ์และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบจัดพร้อมกับการใช้ การบันทึกเทปร่วมในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหาและนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปเก็บข้อมูลประชาชน ที่อาศัยในพื้นที่ตำบลโนนแดง อำเภอโนนแดง จังหวัด นครราชสีมา จำนวน 30 คน แล้วนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ประชุมชี้แจงทีมวิจัยในการเก็บรวบรวม ข้อมูลและจัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
3. ดำเนินการประสานงานกับหัวหน้างานและผู้ให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์และแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัย
4. ทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล อย่างละเอียดประมาณรายละเอียด 30 นาที
5. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลลงรหัสข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประกอบด้วยการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการ ขยะมูลฝอยวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลผลการศึกษานำเสนอเป็น 3 ด้าน ดังนี้คือ 1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชาชน 2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชน และ 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยจากผลการศึกษา ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชาชน พบว่า พบว่าส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.42 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.57 ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมา มีอายุ 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.29 และ อายุ 61 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.86 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 22.57 รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 22.57 ไม่ได้เรียนและสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.43 การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 34.86 รองลงมา มีประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 25.71 ส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.14 รองลงมา มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.57 และ น้อยที่สุดมีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.71 ผู้ตอบแบบสอบถามได้จำแนกประเภทมูลฝอย ในครัวเรือนที่มีปริมาณเกิดขึ้นมากที่สุดในแต่วัน ได้แก่ เศษพืชผัก ผลไม้ เศษอาหาร

คิดเป็นร้อยละ 36.86 รองลงมาคือ ถุงพลาสติกที่ไม่สะอาด ถุงพลาสติกที่ใช้ใส่ของ รวมถุงพลาสติกทุกชนิด คิดเป็นร้อยละ 18.86 ลักษณะการเก็บรวบรวมมูลฝอยที่เป็นประจำมากที่สุดแยกประเภทมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ (มูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง) คิดเป็นร้อยละ 34.29 รองลงมา ได้แก่ เก็บรวมกันไม่ได้แยกประเภท คิดเป็นร้อยละ 27.14

2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตาม แหล่งให้ข่าวสาร ได้แก่ โทรทัศน์คิดเป็นร้อยละ 45.70 รองลงมา คือ เอกสารเผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ของ อบต. คิดเป็นร้อยละ 16.29 ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 13.14 วิทูและเพื่อนบ้าน/คนในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 10.86 หอกระจายข่าว คิดเป็นร้อยละ 10.00 หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารสื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 8.00 การเข้าร่วมโครงการ / กิจกรรมของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.29 สื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 3.43 เจ้าหน้าที่รัฐ คิดเป็นร้อยละ 3.43 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.29 ตามลำดับ ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องมูลฝอย ได้แก่ สัปดาห์ละครั้งคิดเป็นร้อยละ 51.43 ระยะเวลา 2 สัปดาห์ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.86 ระยะเวลา 1 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.57 ระยะเวลาทุกวันคิดเป็นร้อยละ 6.29 ระยะเวลา 3 เดือนต่อครั้งและมากกว่า 3 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.43

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ผลการวิจัย พบว่า

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.36	0.86	น้อย	4
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	2.72	0.89	มาก	2
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.09	0.84	มากที่สุด	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล	2.51	0.83	มาก	3
ภาพรวม	2.67	0.87	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก อันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านมีส่วนร่วมการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอย	2.52	0.97	มาก	2
2. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดการขยะมูลฝอย	2.56	0.96	มาก	1
3. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร	2.15	0.87	น้อย	4
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน	2.21	0.85	น้อย	3
รวม	2.36	0.86	น้อย	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเขตพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/ กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีส่วนร่วมการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของชุมชนในการรณรงค์และร่วมเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน	2.52	0.87	มาก	3
2. ท่านมีส่วนร่วมนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ	2.26	0.89	น้อย	5
3. ท่านมีส่วนร่วมคัดแยกประเภทขยะ ก่อนนำไปทิ้งลงถังหรือก่อนนำไปกำจัด	3.15	0.90	มาก	2
4. ท่านมีส่วนร่วมใช้ถุงผ้าหรือตะกร้ามาซื้อสินค้าเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม	2.21	0.84	น้อย	4
5. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการหรือการจัดการข้อร้องเรียนให้แก่หน่วยงานที่จัดเก็บขยะมูลฝอย	3.46	0.88	มากที่สุด	1
รวม	2.72	0.77	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ในเขตพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมเสนอแนะทางการหรือการจัดการข้อร้องเรียนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดเก็บขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมคัดแยกประเภทขยะ ก่อนนำไปทิ้งลงถังขยะหรือก่อนนำไปกำจัด อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านมีส่วนร่วมในการลดขยะมูลฝอย โดยการนำกลับมาใช้ซ้ำ การลดการใช้	2.86	0.87	มาก	4
2. ท่านมีส่วนร่วมในการนำขยะมูลฝอยจากครัวเรือนมาทิ้งลงถังขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.56	0.89	มากที่สุด	1
3. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแล้วขายเพิ่มรายได้	2.61	0.84	น้อย	3
4. ท่านมีส่วนร่วมในการไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในพื้นที่สาธารณะ	3.33	0.88	มากที่สุด	2
รวม	3.09	0.84	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในเขตพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการนำขยะมูลฝอยจากครัวเรือนมาทิ้งลงถังขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ การมีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในพื้นที่สาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย
ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.17	0.85	น้อย	4
2. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดหาสถานที่จัดเก็บและทำการกำจัดขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.20	0.78	น้อย	3
3. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.90	0.91	มาก	1
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลเมื่อพบถึงขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล ขำรุต หรือไม่เพียงพอ	2.78	0.87	มาก	2
รวม	2.51	0.83	มาก	

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล ในเขตพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก รองลงมาตามลำดับ คือ ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลเมื่อพบถึงขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล ขำรุต หรือไม่เพียงพอ ต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก

แนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ด้านนโยบายและการจัดการ

ประชาชนในตำบลลำพะเนียงมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและมีความรักในท้องถิ่นตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้ ควรจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดหาสถานที่กำจัดขยะที่มีความเหมาะสมห่างไกลจากชุมชนและให้ถูกสุขลักษณะและหลักสุขาภิบาล ซึ่งปัจจุบันบ่อขยะของชุมชนที่ยังไม่ถูกสุขลักษณะ ส่งกลิ่นเหม็น มีสัตว์กัดแทะ ซึ่งส่งผลประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง มีขยะกระจายในบริเวณใกล้เคียงบ่อขยะ ทำให้ทัศนียภาพไม่สวยงาม นโยบายที่ประชาชนเสนอได้แก่ การจัดหาสถานที่เก็บขยะที่ห่างไกลชุมชน มีการฝังกลบอย่างสม่ำเสมอ ควรสร้างกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดหารถเก็บขยะ และถังขยะส่วนกลางที่เพียงพอ เป็นต้น

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

ประชาชนเสนอให้มีการนำขยะไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นการกำจัดขยะได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะเพื่อง่ายต่อการกำจัดและสามารถนำกลับไปใช้ใหม่ หรือนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ควรสนับสนุนให้เกษตรกรการทำเกษตรอินทรีย์ และควรมีการให้ความรู้และส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก และน้ำหมักจุลินทรีย์ใช้ในการเกษตรและครัวเรือน

สรุปผลการวิจัย

โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 อยู่ในระดับมาก อันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 อยู่ในระดับน้อย จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนมีความพร้อมและต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง เพราะปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทั้งการจัดการขยะ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งหากประชาชนได้มีส่วนร่วมบริหารจัดการขยะมูลฝอยจะสามารถแก้ปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืน ซึ่งที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีการแก้ปัญหาเฉพาะปลายน้ำ โดยการจัดหาถังขยะ รถเก็บขยะ และการจ้างพนักงานเก็บขยะ ซึ่งใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาไม่ครบวงจรและไม่ยั่งยืน หากมีการจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ คือ การให้ความรู้ ทัศนคติ และสร้างพฤติกรรมให้แก่ประชาชนและสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจะทำให้ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขจากทุกภาคส่วนทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นและสร้างความยั่งยืนได้ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบทำหน้าที่รณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะลงถัง โดยการประชาสัมพันธ์สร้างความรับรู้กับประชาชนจนเกิดทัศนคติที่ดีแล้วแปรเป็นความร่วมมือในการลดและคัดแยกมูลฝอย โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านกลไกของสื่อต่างๆ เช่น เพจเฟซบุ๊ก แอปพลิเคชันไลน์ เสียงตามสาย การประชุมของชุมชน เป็นต้น

การศึกษาเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง อำเภอนนแดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ข้อมูลในการบริหารจัดการขยะของชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการศึกษา ดังนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ โดยการสร้างความรู้และตระหนักการรักษาความสะอาด การจัดกิจกรรมส่งเสริมรักษาสิ่งแวดล้อมและความสะอาด การจัดหาสถานที่รวบรวมขยะที่มีความเหมาะสม และรูปแบบวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้องหลักสุขภาพีบาล รวมทั้งควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จ การจัดการขยะครบวงจร วิธีการจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน ส่งเสริมการนำขยะไปใช้ประโยชน์และนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอนนแดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมากแต่ควรมีการให้ความรู้และสร้างการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ รุ่งกานต์ พลายแก้ว และ ประภัศร อักษรพันธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบล บ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดทำเป็นโครงการบริหารพฤติกรรมจัดการขยะจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลตำบลบ้านนา เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยการจัดการที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย 2) การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอย 3) การปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย และ 4) การติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอย จัดทำโดยคณะกรรมการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งมาจากเทศบาล ผู้นำชุมชน และตัวแทนครัวเรือน ปริมาณขยะมูล ฝอยหลังจากการดำเนินการมีแนวโน้มลดลง กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูล ฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 67.93 และมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยรวมอยู่ใน ระดับสูงร้อยละ 75.47 จุดที่ต้องพัฒนา คือ การตรงต่อเวลาในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาล การประชาสัมพันธ์/รณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอ และควรจะมีแนวทางในการจัดการขยะอินทรีย์ที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันชัย พรหมสิทธิ์ (2562) ในกระบวนการบริหารจัดการขยะสิ่งที่เป็นจำเป็นในการบริหารจัดการขยะคือการควบคุมและติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบ เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการขยะ ผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน ดำเนินการในการเก็บข้อมูลแล้วก็ติดตามประเมิน ผลการดำเนินงานทุกกิจกรรม มอบให้กองสาธารณสุข รับผิดชอบดำเนินการพร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน หากครัวเรือนใดมีปัญหาอาสามัครชั้นมูลฐาน หมู่บ้าน กลุ่มผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ไปแนะนำครัวเรือนที่ยังไม่ให้ความร่วมมือจนครัวเรือนเข้าร่วมและมีการดำเนินการคัดแยกขยะต้นทางทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนลา กอบวิทยา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา เทศบาลเมือง นราธิวาส อำเภอมือเมือง จังหวัดนราธิวาส สรุปผลการวิจัยว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองนราธิวาส คือ เรื่องขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่การไม่คัดแยก ขยะก่อนทิ้ง ทั้งขยะไม่ลงถัง รวมถึงการไม่เข้าใจสิทธิ และหน้าที่ของตนเองในการรักษาความสะอาด ของชุมชนตนเอง

แนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ โดยการให้ความรู้และสร้างตระหนักการรักษาความสะอาด การให้ประชาชนได้เสนอแนวทางการลดปริมาณขยะ การจัดหาสถานที่รวบรวมขยะและรูปแบบวิธีการจัดการขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล รวมทั้งควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จ การจัดการขยะครบวงจร วิธีการจัดการขยะที่

เหมาะสมกับบริบทชุมชน ส่งเสริมการนำขยะไปใช้ประโยชน์และนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะของชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา พาหาสิงห์ และ สัมพันธ์ พลภักดิ์ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่นได้ รมณรงคืให้ ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนลา กอบวิทยา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาเทศบาลเมือง นราธิวาส อำเภอเมือง จังหวัด นราธิวาส สรุปผลการวิจัยว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการทิ้ง ขยะของประชาชนที่ไม่มีการคัดแยก ขยะก่อนทิ้ง ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองนราธิวาสได้เข้าไปให้ ความรู้และรณรงคืให้มีการคัดแยกขยะมาก ขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤศศักดิ์ กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดย รณรงคืให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ลดการผลิตมูลฝอยในแต่ละวัน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกประเภทมูลฝอย ลดปริมาณการผลิตมูลฝอย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในสถานที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันเพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการให้ เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการขยะโดยคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งจาก ตัวแทนภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยให้ เกิดความยั่งยืนต่อไป

2. ควรมีการสร้างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชนและควรจัด กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอยใน ครั้วเรือน ผ่านหอกระจายข่าว เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบล สอดแทรกความรู้ในการประชุมผู้นำชุมชน หรือประชาคมหมู่บ้าน การจัดโครงการบ้านเรือนสะอาดปราศจากโรคภัย การส่งเสริมการนำขยะไปใช้ ประโยชน์ ให้ความรู้การทำปุ๋ยหมัก รณรงคืการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมัก จุลินทรีย์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า การการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสำคัญต่อ การบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ ต่อเนื่อง ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม เพื่อการลดปริมาณขยะของแต่ละ ครั้วเรือนในชุมชน
2. ศึกษารูปแบบและนวัตกรรมจัดการปัญหาขยะที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

3. ศึกษาารูปแบบแนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด การจัดการขยะแบบครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

- กนลา กอบวิทยา. (2562). การบริหารจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองนราธิวาส อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส. *วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*, 2(3), 84-112.
- กรมอนามัย. (2564). *การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อจัดทำข้อเสนอการจัดการมูลฝอยเสนาต่อ ศบค.* นนทบุรี: สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยทางสถิติและประเมินผล*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ภิกค์ศักดิ์ กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 5(1), 172-193.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ยุวัลดา ชูรักษ์, จิรัชยา เจียวกิก, สันติชัย แยมใหม่, ยุทธการ ดิสกุล และ ฉัตรจงกล ตุลนิษกะ. (2560). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของเทศบาลตำบลเขาหัวช้าง อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รุ่งกานต์ พลายแก้ว และ ประภัสสร อักษรพันธ์. (2562). ผลของการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 5(2), 233-248.
- ศูนย์วิจัยและจัดการคุณภาพอากาศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2554). *รายงานการทบทวนวรรณกรรม การเผาขยะชุมชนในที่โล่งแจ้งและการจัดการ*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564, จาก <http://www3.med.cmu.ac.th/etc/smog/modules/>.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 67-81.
- สุพรรณษา พาหาสิงค์ และสัมพันธ์ พลภักดิ์. (2561). การบริหารจัดการด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 4(1), 132-142.

- องค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง. (2560). ข้อมูลประชากร. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2560, จาก <http://www.sampanieng.go.th/องค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง>.
- อภิัญญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- G.E. Berkley. (1975). *The Craft of Public Administration*. Boston: Allyn and Bacon.
- Zhiyong, H., et al. (2019). Characteristics and management modes of domestic waste in rural areas of developing countries: a case study of China. *Environ Sci Pollut Res Int*, 26(9), 8485-8501.